

K A R U

XXII LENNU ABITURIENTIDE NUMBER

SISU:

Niina Kokla: Õpilaspererele - Linda Gern: Kas elame ainult omaks rõõmuks - Dir. H. Karu: Mis edasi?! Bussi: Tjaa... Rasked on meie päevad. - N. K.: Mälestusi Miina Hermannist. - V. J.: Viljandi varemeil. - V. L.: Pudemeid ekskursionistide esimesest päevast. - Vivv.: Humanitaarklassi abiturientidest. - S. E.: Kundasse. - X+Y.: Kallid kaaslased majapidamisklassis. - S. E.: Klassis ja köögis. - V. J.: Ühendus teeb tugevaks. - Maateaduse tunnis. Kõrgem matemaatika.

1934

CHAKAS

K A R U O H A K A S

EESTI NOORESÕO KASVATUSE SELTSI TÛTAR-
LASTE GÛMNAASIUMI ÕPILASKONNA AJAKIRI

TOIMETUS: NIINA KOKLA, VIRVE LAURITS,
MARET LÛÛS. ÕPETAJASLIIGE: P. KOPPEL

Nr. 8

MAI

1934

KAASLASED,

*Pea avanevad ukсед, langevad viimsed tõkked ja pimes-
tatud uuest valgusest seisame uue elu lävel.*

*Vabadus naeratab meile vastu kõikjalt, meelitab ja kutsub
vaheldusküllane elu.*

Kuhu minna? mida võtta, mida jätta?

*Suur vabadus nõuab suurt enese piiramist, nõuab selget
silma, nõuab kindlat tahet, raugematut tahtejõudu, et jääda
ustavaks oma veendumusile, jõuda oma eesmärgile.*

Selleks jõudu.

NIINA KOKLA.

Õpilaspere vanem.

Kas elame me üksnes omaks rõõmuks?

(Pétöfi.)

Lapsed elavad muretult päevast päeva. Varasemal aastail on mängimine nende elu sisuks, kuid aegajalt seltsib mängule töö. Koolitüdrukukestele ja poisikestele kuuleme sagedasti ema ütlevat: „Õpi koolis hoolsasti, siis oled oma vanematele rõõmuks!“

Nii mõnigi kord need noored õppurid mõtlevad, et nad käivad koolis mitte enese, vaid vanemate pärast, ja siis väiksed sõnakuulelikud tüdrukud ja poisid õpivadki hoolsasti. Hiljem saadakse ometi aru, et igaüks kogub tarkusvarasid enese tarvis, et neist elus enesele tuge leida ja unustatakse, et inimene suure egoistina ei ole iialgi õnnelik, sest rõõm on alles siis täielik, kui võidakse jagada seda kellegi teisega. Meie, noored, vajame alati sõpru, et neile oma mõtteid ja unistusi usaldada — ja sõprade seltsis kerkivad sagedasti üles eluprobleemid. Niivõrd altruistid oleme vist ainult harukorral, et küsime: „Kas elame me üksnes omaks rõõmuks?“

Koolis viimase klassi õpilastena näeme juba seda küsimust peituvat paljudegi õpitükkide taga, kuid teravmini kerkib ta üles, kui seisame niioelda elulävel, ühes käes keskkooli lõputunnistus ja teine käsi teretuseks uuele tundmatule elule.

Iga inimene, olles teatava riigi kodanik, võib maksvate seaduste järele esitada nõudeid, mis riik on kohustatud tema kui kodaniku vastu täitma. Ta nõuab riigilt seaduslikku kaitset, tööd ja haridust. Mis mõtleb aga iga kodanik oma riigile vastutasuks anda? Kui küsime, kuidas mõtleme kasulikud olla oma

riigile, siis võib olla paljud vastaksid õlgade kehitamisega: nad ei tea seda isegi.

Iga kodanik võib mitmeti oma riigile olla kasulik. Ühiskonna nõuded pole pooltki nii suured üksikule kui üksiku nõuded ühiskonnale. Ühiskond nõuab meilt kõigepäält ausust, kohusetruudust ja töökust. Kui korralik ja hoolas õpilane on oma vanemaile ja õpetajaile rõõmuks, on iga korralik, töökas ja aus kodanik seda oma riigile. Ainult kohusetruust, õiglasist, ausaist ja töökaist isikuist koosnev ühiskond on seemiselt tugev ja suudab saavutada oma eesmärgi.

Ajaloo esinevad igapäevaste nähtustena revolutsioonid ja sõjad, mis mõjuvad hävitavalt inimkonnale. Mõne kuuga võib sõda maha kiskuda sadade aastate töö. Kuid mitte hävitustöös ei peitu elumõte, vaid ülesehitustöös. Kuigi üksikult iga kodanik on sõja kui inimkonna hävitaja ja lõhestaja vastu, ometigi pole ükski riik suutnud hoiduda sõdadest ja alati rahujalal ajada riigi sise- kui ka välispoliitikat. Kas ei peitu revolutsioonide, millest enamasti kasvavad välja sõjad, pääpõhjus üksmeele ja ühiskondliku korra austamise puuduses? — Mõtlen küll, selles näiliselt nii lihtsas ja kõrvalises teguris võime alati leida otsitud pääsüüdlase.

Ühiskonnale oleme kasulikud iga oma pisima korraliku tööga, iga oma kohusetruu ülesande täitmisega. Tavaliselt mõtleme, et olla ühiskonnale kasulikud, peame ennast talle ohverdama. Kuid me näeme, et mitte see pole ainuke tee, vaid neid teid on lõpmata palju.

ja need kõik mahuvad ühe päälkirja alla: ole kohusetruu omas töös ja austa oma riigis maksvaid seadusi. Töö on

maailma võitja — ja need, kes töös oma elumõtte leiavad, võivad jõuda oma eesmärkideni.

Linda Gern.

Õpilaspere juhatus.

Istuvad (vasemalt): Gerda Prost — kirjatoimetaja, Niina Kokla — õpilaspere vanem, Virve Laurits — õpilaspere vanema abi. Seisavad: pr. S. Kilkson — õpetajasliige, Leida Lahk — kassuri abi, Vilma Tatar — vabaliige, Niina Suu — kirjatoimetaja abi, Hedda Koppel — kassur.

Mis edasi?!

Veel mõni nädal koolis õppetööd, siis eksamid — ja ENKSi Tütarlaste Gümnaasiumist läheb kümneid noori vilistlasperre moodustama vilistlaste teist tuhandet.

Mitmel on oma edaspidine tee selgelt ees: kes läheb ülikooli jätkama õpinguid, kes asub vanemate kõrvale nende tööväljal, mitmel aga kerkib täies tõsises küsimus: mis nüüd edasi teha?

Ajal, mil ümberringi tuntakse majanduslikku surutist, tööpuudust, seab see küsimus paljusid tõsisele proovile, mis mõnigi kord raskem on lahendada kui ükski eksam koolis.

Kas peaksid meie keskkooli noored lõpetajad selles elueksamis „läbi kukkuma“? Kas peaksid nad tegevusala

lõpmatus otsinguis purustatud tiibadega väsinult ja lootusetu langema?

Ei! Kindlasti ei!

Tõsi, oli ju meie vilistlaste esimesel tuhandel avaramaid võimalusi tegevusvälja leidmisel kui praegu.

Kuid ka mõtlemisviis ja suhtumine ellu olid siis palju teissugusemad kui käesoleval ajal. Kui siis kooliskäimine pidi vabastama kooliskäija füüsilisest tööst kui raskest ja koolitatud inimesele mittekohasest tööst, siis nüüd on suhtumine kasulikku töö tunduvalt muutunud. On aus ja väärtuslik iga töö, mis ühiskonnale ühel või teisel viisil kasuks tuleb ja tegijale elamise võimaldab. Ja nii näemegi, et sajad meie vilistlasi pole põlanud ei raskeks ega enesele mitte-

sobivaiks alasi, kus füüsilist tööd rohkesti tuleb teha, olgu siis maal pere-naistena või mitmel muul alal.

Mäletan meie kooli õpilast vanemast klassist, kes kord suvevaheajal ilmus minu juure palvega laenata talle kooli labidas. Kui uudishimulikult pärisin, milleks talle seda vaja, seletas ta õhinal, et olevat avanenud võimalus pääseda ehitatava Tartu-Petseri raudtee liivatöödele ja tahtvat seda võimalust kasutada: uute riiete soetamiseks olevat raha vaja, vanematel aga ei jatkuvat seks otstarbeks.

Mäletan vanemates aastates õpetajat meie koolist, kes Venemaalt tuleku järele kohe polnud leidnud enesele õpetaja kohta ja siis oli jäänud poepoisina seda ootama — kuni leidiski.

Niisuguse mõtlemisviisi juures ei jääda hätta.

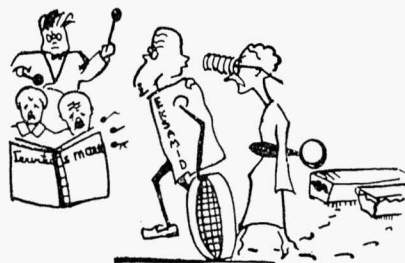
Seepärast, noored, pea püsti ja julgesti edasi! Kui teie ridades on neid, kes kergelt võtsid, kui koolis said kahe, kui teie seas on neid, kes on arvamisel, et „küll läheb“, ja nii palju

neid, kes on teinud usinasti igasugust tööd, siis sama optimismiga, samase elurõõmsa suhtumisega ümbritsevale elule — edasi!

Sest märke ei lähe tee mitte alati ühtlaselt tõustes, vaid ka laskudes vahel nõgudesse ja sügavatesse orgudessegi.

Mägironija ei lase end aga kunagi eksitada nõgudest ega orgudest!

H. Karu.

Viimsepäeva märgid.

Surnuid äratatakse juba ellu.

„Õnnistegiaks“ sel juhul kõrgemad võimud pealinnas.

Tjaa . . . Rasked on meie päevad.

On üks neistsinaseist üheksandaist hommikutunnest, mil elektrivalgus peab võitlust akna taga üha kasvava päevalgusega ja mil klassi seintele on määratud kuulda saada õige palju tarkusi. Ehmatan järsku silmad lahti. Silmis on veel ilusa unenäo viimane pilt ja kõrvus eile kinos kuulnud taevalik viis „Macht Fenster auf! Der Lenz ist da!“ Pikkamööda hakkam seletama kaasõpilaste uniseid nägusid ja kuulma üht tuttavat ja väga maist häält midagi pajatavat. Kui suure pingutusega olen suutnud oma mõtted ja meeled siia reaalsesse ilma tagasi tuua, arvan kuulvat järgmist: „Hom-

seks läbi lugeda „Võltsi ja vale“ I jagu ja otsida ühiseid motiive eelmise teosega.

Tõusevad nõrgad protestihüüded. Püütakse seletada, et nii ruttu pole võimalik raamatuid kuskilt saada. Kuid keda tabab karistav pilk, see oma suu sulle, sest vasturääkimist ei sallita.

Pärast tunde kõnnime mina ja mu truu naaber raske südamega kodu poole. Kust saada? Kust võtta? Kust saada see „Võltsi ja vale“? Pea töötab 60-meetrilise kiirusega sekundis. Peab läbi kaaluma kõik võimalikud ja võimatud teed raamatu hankimiseks, sest pärast, kui algab jooks, pole

enam aega mõelda. Kooli raamatukogu . . . tjaah. Seal peaks ta ikka vist olema küll, aga saatus (!) on mänginud meile sarnase vingerpussi, et kui tahame külastada seda oma paremat kätt ja tarkuste allikat, siis ta sulle tagasihoidlikult oma ukсед.

Kui olen visanud portfelli üle ukse tuppa ja haistnud kaugelt lõunasöögi lõhnu (see täitvat ka kõhtu, nagu õpetatakse koolis), sean sammud lähema tänavanurga poole, kus ootab mu kaaskannataja. „Härjasilmad“ kesk pealage (pole aega saanud end kohendada) ja palituhõlmad lahti, algame kiirmarssi linna raamatukogusse. Kui oleme oodanud pool tundi kataloogi ja tund aega seisnud sabas, lahkume sealt nii targalt kui tulime.

Kuid aega pole kaotada. Edasi, käies, marss! Edasi, risti ja põigiti, üle Kivisilla lahke poepapa juure, kes laenab raamatuid. Paneb prillid ninale, otsib ja tuhnib oma nimekirjades ja ütleb viimaks päris ükskõikse häälega: „Väljas.“

Elavhõbe meie lootuste baromeetris langeb hää nõksu. Kuid egas meelt või heita! Urime välja, et meie otsitav „Võlts ja vale“ on kellegi härra Morjeni käes Mäe tän. Nr. 20. Umbes kella kaheksa paiku õhtul oleme üles leidnud Mäe tänava ja maja Nr. 20. Helistame. Toas algab hirmus koerte kisa. Siis kuulduv kettide kõlminat ja lukkude klõpsatusi. Vähe aja pärast paotatakse üks ja nähes meid võhivõraid inimesi öeldakse: „Pole kodu, pole kodu“ — ning lüüakse üks nina eest kinni. Koerad aga kiljuvad kui jänese jälil.

Kui oleme tüki aega seisnud ja üksteist põrnitsenud, libiseb järsku üle naabri lohutu näo päikesekiir. Temal olevat sarnane kena aimdus, et tema „tante Sohvi“ olevat vist ostnud selle raamatu. Seame siis sammud tädi poole ja nimelt Võru tänavasse. Seal selgub, et „tante Sohvi“ omab küll seda kallist raamatut, kuid annud selle oma täditütretüttele lugeda, kes elab Rütli tänavas.

Ühtlasi aitab meil manada seda sõgedat inimest, kes teeb lastele nii palju jalavaeva. Rôõmsa meelega, et ometi ükski inimene sind mõistab, tõmbame täispurjed peale ja tüürime otsemaid „Rütlistse.“

Kui tunni aja pärast igatsetud ja kauaotsitud „Võlts ja vale“ portfellis, lööme silmad raekoja ajanäitajale ja jahmume sest see näitab üheteistkümnendat tundi.

Küalisrohke kevadesoon a. 1934.

Seal hõljub meile uus õnnetus lähemale ühe pedagoogi näol. Kell üksteist „Rütlistse!“ (Täna hommikul on kindlasti mõni vanaeit kõige enne meile vastu tulnud, et kõik nii viltu veab). Naaber pistab nina portfelli ja hakkab säält kramplikult midagi otsima. Mina püüan ka kaasa aidata. Teise silmaga seiran aga tulijat. Ja läkski õnneks seekord!! Vist olid me kuulsad „härjasilmad“ juba otsaga kukla taha jõudnud, sest muidu sirendaksid nad ju igaühele vastu, või oli armas pedagoog sel minutil oma mõtetega kaugel siit ajalikust ilmast. Teist ta nüüd oli . . .

Punkt kell kaksteist panen grammofoni hüürgama „Hõisake taevad ja“ . . . ja hakkam lugema. Kui raamatu läbi saan, pean viima ta oma truule kaaskannatajale ja abimehele.

Kui ärkan, on lamp kustunud ja täiskuu paistab otsekohe pähe. Küllap temal see maagiline võim ongi, et ma muud teha ei taipu kui voodisse kobida.

Homme ? ? !

Tjaa . . . Rasked on meie päevad.

Bussi.

Miina Hermann'i austamisõhtul.

Mälestusi Miina Hermannist.

Ei saa kuidagi harjuda mõttega, et meie kuulus helilooja on juba seitsmekümne-aastane. Need elavad silmad ja see nooruslik nägu kuuluvad nagu palju, palju nooremale. Võib olla on see tingitud sellest, et tema maailm on olnud hoopis midagi muud kui meie maailm, et tema on suurema osa oma aastaist veetnud muusikamaailmas, laulu- ja mänguvallas, võib olla ka sellest, et ta palju, palju aastaid veetis noorte hulgas, noorte rõõmu- ja hõisetemaal — koolis. Kuigi viimane ei tundu igakord rõõmumaana, vahel isegi karistus- ja piinapingina, siiski peab igaüks kord tunnistama, et koolis on möödunud ta muretuimad ja õnnelikemad päevad.

Meie helilooja ja endine õpetaja armastas kooli, armastas teda vahest nende muretute ja rõõmsate mudilaste pärast, kellega ta iga päev kokku puutus ja kellele ta iga päev laulmist õpetas, lüües peaga takti, tagudes jalaga pedaali, mängides küll ühe küll kahe käega klaverit ja lauldes meile ette kohti, milledest me kuidagi jagu ei saanud. Sageli näitas ta ka, milline peab olema laulja suu, kui ta tahab, et inimesed vähegi võiksid talle näkku vaadata. Siis aimas ta kohe meie suid, millised need on meil lauldes. Oh, kuidas ta oskas seejuures väänata ja moonudata oma suud ja nägu. Naersime, et klass rökkas,

kuni õpetaja surmtõsiselt lausus: „Nüüd naerata iseendid“.

Mäletan selgesti päeva, mil nägin Miina Hermann'i esimest korda koolis. Olin siis esimeses algkooli klassis. Näen, et trepist tuleb üles sümpaatne daam, raamat ja kepp ühes käes, teises käes mingisugune valge rätt. „Kes see küll on?“ mõtlen. „Paistab tuttavana. Õigus, õigus, see on ju meie helilooja Miina Hermann.“ Viimane ligineb mudilaste salgale, ajab lastega juttu, silkitab nende päid ja naljatab väikestega. Kui jõuab lauluklassi ukseni, seob enne sisseastumist rāti ümber kõrvade. Seda on ka vaja, sest lauluklassi suured aknad on pärani lahti ja nii kui ukse avad. jookseb tuul vuhisedes vastu.

Seekord asus lauluklass esimese algkooli klassi kõrval. Iga tund kuulsime preili Hermann'i klaverimängu ja laste laulu. Meie, väikesed, ei pääsenud tookord veel nii „pühasse ja kõrgesse“ kohta, nagu oli seda lauluklass. Laulsime oma klassijuhataja õpetusel klassis: „Kas on linnukesel muret...“ või „Üks kärbes istus seinä pääl...“ Esimest korda pääsesime lauluklassi päeval, mil prl. H. tuli meie klassi ja tõi klassijuhatajale mingi noodi. „Lõin teie armsale laulule „Päike läks ära magama...“ viisi.“ Meie kõikidele meeldis mainitud laul,

kuigi me teda senini ei saanud laulda, sest puudus viis. Pidime leppima, et võisime laulu peast üles võrstitada. Prl. H. kutsel läksime nüüd lauluklassi. Ta istus klaveri taha ja mängis meile oma komponeeritud „Päike läks ära magama, maga lapsuke sina ka . . .“ Selgesti püsib mu mälestusis pilt, kuidas hallpääne õpetaja istub poolsuletud silmil ja mängib, ise tasa, tasa kaasa laudes. Sageli käisime nüüd lauluklassis laulu õppimas.

Enne jõule olime prl. H. juures pea iga-päevased külalised. Õpisime jõululaule. „Kui ma taktikepi tõstan, peate algama. Vaadake ainult mulle otsa, muid asju ei tohi nähagi,“ õpetas ta meid päeval, meil oli koolis jõulupuu. Tegime nagu ta käskinud. Tookord olime talle sõnakuulelikud ja häädsed lapsed.

Aastad möödusid. Kasvasime suureks, saime vanemaks. Me polnud prl. H. enam „armsad tillukesed“ nagu ta meid varem oli nimetanud, aga et ta meid armastas, selles polnud kahtlust, kuigi me tookord sellest ei saanud veel aru. Tundsime vahel ka ta karistavat kätt, kuulsime pahandavaid ja kurjustavaid sõnu, mis aga ei tulnud südamest. Kuigi ta andis häälele kurja kõla, kargas toolilt üles ja pörutas taktikepiga vastu klaverit, ei kartnud me teda. Hetkeks küll sigis klassi surmavaikus; kõik vaatasid suuril üllatanud silmil õpetajale, kes püüdis vihane olla, aga kelle silmad naersid.

See taktikepp. Sageli ehmatas ta meid kõige magusamast jutuajamisest klassiõega. Kord enne tundi peitsime selle kurja eluka tahvli taha. Kui prl. H. käsi läks harjunud kombel tunnis kepile järele, ei leidnud ta viimast. Õpetaja nägu tõmbus pilve, kuid sõnagi ei tulnud ta huultelt. Peagi tõusid klaverilt helid: „Kuula, kuis naabri Mari laulab.“

Prl. H. lemmikuks oli tookord kaunis väike suurte silmadega õrna häälega tüdrukuke. „Laula lapsukene, laula meile ette; sa laulad nii ilusasti.“ Ja Maie laulis. „Ilus! Ilus!“ ütles õpetaja, palus ema, õdesid ja onutütreid tervitada ja lubas neile varsti külla minna. Kadedad olime siis väikesele Maiele.

Ka teisi õpilasi kiitis prl. H. ja sõnas ikka laulu vahele: „Ilus . . . Ilus . . .“ Aga sageli see laul polnud kuigi ilus.

Kord käskis prl. H. laulda õpilasel, kes harilikult kunagi polnud avanud laulutunnis oma suud, igatahes mitte laulmiseks. Tüdruk

seisis kui tikk, raamatuga varjatud suu kramp-likult suletud! Tema asemel hakkab laulma õpilane, kel kaunistes ilus hääli. „Ilus . . . Ilus . . .“ kiidab prl. H. Tüdrukud kihistasid. Prl. H. ei lase ennast eksitada. Samuti ka mitte laulev õpilane.

Prl. Herman ei kahelnud kunagi õpilases. Ta usaldas neid alati pimesi. Aga tüdrukud — need tarvitasid ta usaldust kurjasti.

Kord sai meile harjumuseks tunniajal klas-sist välja küsida. Ja miks mitte minna, kui lah-kelt lubatakse. Nii läksimegi ja mitte üksikult vaid mitme-, mitmekesi. Kord oli meid klas-sis vaid seitse või kaheksa õpilast. Koridorist aga kuuldus kõra ja jooksmist. Prl. H. tõusis ja läks välja vaatama. Imelik pilt avanes talle: osa õpilasi jalutas koridoris, osa sõi, osa õppis.

See oli ka meie viimane tund, millal nii saime nautida vabadust. Nüüd pidime taas klassis istuma ja laulma. Istusime ja laul-simegi nii mõne tunni. Siis hakkasid õpilas-tel laulutundi ilmuma õperaamatud. Prl. H. ei kuulnud enam kõikide tüdrukute hääli. Sai temagi asjast aru ja ta hakkaski kõrvalisi raamatuid kokku korjama. Tunni lõpul oli neid klaveril terve virn! Nüüd oli meil vesi ahjus! Kartsime, et prl. H. kaebab klassi-juhatajale, aga seda ei juhtunud. Pärast tundi andis ta meile raamatud jälle kätte. Pääse-sime vaid väikese noomitusega. Aga, miks mitte õppida, kui ei kaevata ja õppida on ju vaja. Ja õpiraamatud siginesid jällegi tundi. Lõpuks katkes meie kannatlikuima õpetaja kannatlikkus. Päevaraamatusse sattusid juba pikapeale õpilaste nimed, kes tunnis olid õppinud. Aga need olid ainult pliiatsiga kir-jutatud ja kui oma patud tunni lõpul palusid ilusasti andeks ja töötasid tulevikus mitte enam kõrvalisi töid teha, pehmenes iga kord õpetaja juba niigi pehme süda ja kummi kus-tutas „suurest raamatust,“ „pedagoogide piiblist“*), õnnetute olevuste nimed.

Jah, lõbusad olid tol ajal laulutunnid. Laulsime just niipalju kui jõudsime. „Tillu-kesed on vist väsinud,“ või „tillukesed ei viitsi enam,“ ütles sageli prl. H., kui me enam ei „jõudnud“ laulda. Ja siis ta katsus meid igati ergutada, mängides kas ise meile klaveril pala või laskis mõnel õpilasel midagi ette kanda. Vahel võttis isegi mõne jutu-raamatu klaverilt ja luges meile ette.

*) Õpilaste keeles.

Kui enne nõrgalehti või tunnistusi palusime prl. H., et ta ütleks meile meie numbreid, vastas ta harilikult: „Varsti saate niikuinii teada.“ Hiljem kaduski meil see uudishimu, sest aastate jooksul nägime, et tunnistustel seisis peaaegu eranditult kõigil „hää.“ „Kuidas rikun teie muidu nii häid tunnistusi,“ seletas õpetaja hiljem. Kui juhtuski, et vahel „hää“ asemel ilmus mõni „nõrk“, muutus see kevadeks kindlasti „hääks.“ „Te laulate mulle kõik nii ilusasti,“ kuulsime talt sageli. See ei käinud mitte üksi meie klassi õpilaste kohta. Laulukoori kuulusid tol korral kõik õpilased.

Muusika teooria on küll huvitav aine, kuid koolis teda õppida kuidagi ei taha. Mäletan selgesti tunde, mil prl. H. käskis avada raamatust leheküljed 23 ja 24. Õpilaste näod venisid siis ja venisid, silmis süttis pettumus-tuluke. Igaüks teadis, nüüd tulevad intervallid ja teised sellised „jubedused.“ Õpetaja püüdis meile neid seletada nii huvitavalt kui suutis, laskis isegi meid vahepääl laulda, kuid aine, mis õpilasele kord ei meeldi, ei meeldi kunagi.

„Järgmisel tunnil vastate mulle seda.“ See järgmine tund nihkus sageli õige kaugele. „Teie ei ole meile seda veel seletanud, seda näeme ja kuuleme alles esimest korda,“ seletasid järgmisel tunnil tüdrukud. Ja kõiki-usaldav õpetaja seletas meile ikka ja ikka uuesti ammu korrutatud asju.

Vaenlasi prl. H. ei olnud. Polnud tal ka mingit erilist nime, nagu on seda paljudel pedagoogel. Kõik armastasid prl. H., usalda-

sid sageli talle ka oma pisikesi muresid, eriti kui mõni neist kurjadest pedagoogest oli liiga teinud. Tema vaid naeratas ja lohutas sind, kunagi ei noominud. Temagi meelest oli õpilane süütu kannataja. Sellega võitis ta tüdrukute südamed.

Kurb oli lõpuaktus kevadel, mil pidi jäädavalt lahkuma koolist kauaaegne armas õpetaja. Viimast korda juhatas ta koori. Ta vähesed lahkumissõnad tungisid meile südamesse. „Noorteta ei suuda ma elada,“ lausus ta, suured pisarad silmis, „kuigi mu käsi ja jalg pole tulevikus enam koolis on mu süda ja hing alati teie juures.“ Tüdrukud nutsid, ka õpetajate silmad polnud kuivad. Meist lahkus me parem õpetaja — sõber. Algul ei kujutanud me üldse, et suudaksime leppida mõne teise lauluõpetajaga ja koorijuhiga.

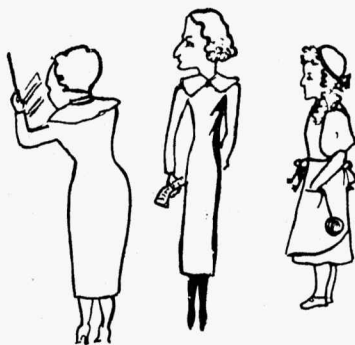
Nüüd, kus oleme juba ammu harjunud oma uue õpetajaga, püsib mälestus meie endisest hääst kasvatajast. Hääks sõbraks on temagi meile senini jäänud.

Kui hiljuti oma endist lugupeetud õpetajat külastasin, päris ta nii üht-teist koolielust, oli muide huvitatud ka noist „kurjest“ eksameist, mis nüüd kevadel pidavat tulema. „Mina küll neid eksameid ei määraks, usaldan teid ka ilma nendeta. Mis nad teist piinavad,“ ütles ta.

Jah, seda me teame, et tema meid usaldaks, ikka meid on usaldanud. Ja sellepärast ei kustu mälestus meie armsast õpetajast meis kunagi. — Kes külvab armastust, see seda ka lõikab.

N. K.

Peategelasi õpilaskonna peol.

Laulufüürer. Perevanem. Kõõgifüürer.

Viljandi varemeil.

Paljud vanade eestlaste maalinnad, nende hulgas ka Viljandi, võideti ordu poolt.

Hävitatud linnade asemele ehitati ordulossid.

Täpsad ja täiesti usutavad andmed selle aja kohta puuduvad, küll aga leiame Läti Hendriku kroonika üksikuist päätukest andmeid, mille põhjal võime üht või teist olukorda või sündmust oletada.

Arvatakse, et a. 1223 p. K., pärast Viljandi maalinna lõplikku langemist, maalinn hävitati ja ta asemele ehitati orduloss.

Asstaarvu 1223 ei peeta täpsaks; on aga kindel, et lossi ehitamine sündis XIII sajandil.

Et Viljandi maalinna asemel tõesti loss on olnud, tõendavad hästisäilinud varemed.

Kuigi need varemed esinevad vaid üksikute müüridena, võime saada küllaltki selge kujutluse keskaegsest ordulossist.

Lossi kontuuridest on tänini hästi hoidunud vallikraavid, kraavide põhjad ja vallimüürid.

Lossi on piiranud nähtavasti kolm vallikraavi.

Kraavid olid väga sügavad ja täidetud veega. Vee puudust ei olnud vaja karta, sest kraavid olid ühendatud järvegä.

Järve pind kindlate tõendiste põhjal oli tol ajal palju kõrgem kui nüüd.

Välimise vallikraavi kaldal asetseb praegu Jaani kirik. Sama kiriku alumise osa moodustab endise kloostrimüür, mille ehitusaeg kõigub XIII ja XIV sajandi vahel.

Pääsemiseks üle sügavaist vallikraavest tarvitati üles- ja allalastavaid sildu.

Kolmanda, seega kõige seesmisema vallikraavi servale olid ehitatud kõrged müürid, millel neli vaatetorni.

Värvad vallimüüres olid massiivsed, tugevast puust ja kaetud vaskplaadiga. Need

värvad olid terved 1559. a. mil venelased Viljandit ründasid.

Vallimüüri taga algas eelkindlus ehk eelloss.

Eellossist on säilinud kaks ida- lääne suunas kulgevat müüritükki (praegu linnast tulles paremal). Sääil olevat olnud tall, mis veel 1559. a. on olnud täiesti korras.

Talli kõrval on asunud teenijate ruumid. Pahemal on olnud kraav ja talli vastas vilja-ait.

Tallist pahemal asetsevast hoonest pole mingisuguseid andmeid, kuna venelased 1559. a. lossi sealpoolsest küljest ründasid ja kõik eesoleva hävitasid.

Esimisele eellossile järgnes teine eelloss. Mõlemate kindlustuste vahel oli lai veega täidetud kraav. Teise eellossi võis pääseda ka maaalust käiku mööda, mis oli ehitatud valli müüri alla.

Teise eellossi müürest on alal hoidunud müür, milles näha värava avaus. Värava pahempoolisel küljel võib näha kaht sõrmeljälge, mis on vajutatud nähtavasti pehmesse kivisse. Nende sõrmeljalgede kohta on liikvel palju lugusid, kuid kõik nad on väheusutavad.

Värava müüri taga on kungas. Öeldakse, et künka all asuvas keldris on vangis hoitud Eduard Bornhöhe jutustise peategelast Villut. Keldrist pole praegu jälgegi järel ja pole ka ta olemasolu üldse saadud tõendada.

Teisele eellossile on järgnenud pealoss. Viimaste vahel mingit vallikraavi ei olnud.

Päällossi külge kuuluvad majad olid 2—3 kordsed. Päällossi keskpaigas asus õllekoda, mille seinust üks tänini jäänud püsima. Õllekojast paremal olid rüütlite köögid, köökide kõrval söögitoad ja suur magamissaal rüütleile. Magamissaalist viisid ukсед rüütlite tubadesse. Saali otsas asuvad ruumid kuulusid komtuurile.

Komtuuri tubadest paremal oli päälossi kirik, mille kõrval rüütelite koosolekusaal. Kirik ja koosolekusaal olid ka maaaluse käigu kaudu ühenduses. Samuti olevat olnud koosolekusaal ühenduses magamissaaliga. Kuid kõik maaalused käigud Viljandi ordulossi varemete piirkonnas on hävinenud. Ka puuduvad kindlad andmed nende kohta.

Päälossi tagumises osas asetsevad ruumid olevat määratud külalisile. Nende ruumide taga olid teenijate toad.

Lossi keskel on olnud kaev.

Lossist natuke eemal on kungas, mille all tänini säilinud keldrid.

Kord olevat neis keldreis ordumeistrit ja lossi komtuuri 1½ aastat vangis hoitud.

Viljandi orduloss oli üks tugevamaid omasarnaseid kindlustusi Liivimaal. Oli ju juba loodusliselt lossile ligipääs raske, ning lossi müürid olid ehitatud eriti vastupidavad — maa- ja telliskividest, kus juures üks kivi oli asetatud teisele risti.

Viljandi ordulossile ja kindlustisele täpsalt sarnane, isegi samade mõõtudega, on ehitatud Marienburgi loss. Marienburgi lossi ehitamine on toimunud pärast Viljandi teistkordset langemist aastal 1223.

V. J.

Pudemeid ekskursiooni esimesest päevast.

Trrr . . . sõidame juba Viljandimaa pealinna kiviteel. Oleme jõudnud linna piiresse. Möödume esimesist majust, luitunud ja igavaist. Pealinna agul!

Istume veoautus tihedalt kui kilud karbis, pole võimalik pöörata end paremale ega pahemale. Mahajääva ümbruse vahtimisest on kaelasooned valusad.

Laulame, kuigi on lauldud enam kui kaks tundi — kogu sõidu kestel.

Lehvitame vastutulijatele.

Selgub, et oleme sõitnud mööda oma korterist — Haridusseltsi koolimajast. Barbarossa, me vastristitud punaka lõughabemega autojuht, pole tunnud teed.

Kuid peagi parandub eksitus ja auto peatub otsitava haridustempli ees.

Hakkame ronima välja sõidukist. Jalad on kanged, nälg näpistab.

Viljandi koolitüdrukult otse sajab käevippeid. Vastuvõtt on ka koolijuhataja poolt väga sõbralik.

* * *

Ennelõunane marsruut: postkontor, Eesti pank, vabadussõjas langenute mälestussammas, linavabrik. Tutvunemine südalinnaga

ja promenaadiga moodustab mitteametliku osa kavast.

Löögitund omnibuses.

Vasemal õpetaja, paremal õpilane.

Nähes, et oleme võõrad, tahtis mõnigi uudishimulik viljandlane teada, kes ja kust me oleme.

„No kust linnast te ka olete?“

„Ülikoolilinnast.“

„Ahaa, Petserist! Me teame küll!“

Seesinane naljatilk viljandlase tarkusest kindlustas naerutuju õige mitmeks ajaks.

* * *

Lõunatama läksime „Koidu“ söögisaali. Olime määratud ajal kohal — täpsalt pool kaks.

Einelauapidaja juhatas meid söögituppa, soovitudes väga lahkelt preilidel (!) enne lõunat koroonat mängida.

Tänasime. „Preilid“ eelistasid saada otsekohe lõunasööki.

Istume lauda, kuid toitu ei ilmu. Ootame, ootame . . .

Ja ikka veel ootame . . .

Lõpuks — kell oli peagu pool kolm — toodi supp.

Paus järgmise roa vahel oli märksa lühem. Magustoit polnudki vaja oodata.

* * *

Õhtupoolikul tegime matka vanale kalmistule ja ilusate varemete juure; vabal ajal teadagi toimus rünnak koogipoodidele. Lõppeks veel sõelumist järvekaldal ja puiesteil.

Pildistamisi. On üpris veetlev liikuda omapead võõras linnas.

* * *

Kella•seitsmeks oli määratud kogunemine koju.

Koolimajas üllatas meid tants, laul ja mäng kohaliku poeglastegümnaasiumi kasvandikkude kaastegevusel.

* * *

Õhtueine järele kenas majapidamisklassis algas omavaheline sõda magamisasemete pärast!

Vaheldusrikka päeva lõppakordi moodustasid klassijuhataja manitsused vaikusele ja hirmuäratav nuhtlus rahurikkujale.

V. L.

(Töö on võetud ekskursioonialbumist, mis koostatud a. 1931 pärast ekskursiooni.)

XXII lennu humanitaarklassi abituriendest.

Arutatud, sõelutud ja kirja pandud vastlapäeva õhtul klassi ühisel koosviibimisel.

Alakem klassivanemaga. Kannab prille nii argipäeval kui pühapäeval. Klassis ainuke prillikandja täielikul kujul. Peale selle klassipiires tuntud loodusteaduse professor, keemia doktor ja maateaduse magister — ühe sõnaga meie „doctor humoris causa.“ — Vahe-tunnel ümbritseb Vanduusi alati suur „austajate“ parv. Vanda on ju isik, kellest hoo-vab kosutavat „valgust.“ Peab loenguid väsimatult. Kui keegi aru ei saa, muigab ta heasüdamlikult ja hakkab taas otsast peale. Konversatsiooni selles mõttes peab ka tundides.

Tänini kannatas Vanduusi kannatlikult oma temperamentse naabri „õrnu“ kallistusi. Viimasel ajal paneb ta Virvele aga piduri peale.

Vanduusi on eluaegne „abinõude“ — s. o. õppeabinõude tooja. Kõrvalhuvina omab

kalduvust kirurgilisele tegevusele. Igatahes kogu klass kindlustab talle oma pimesooled. Tulevast dr. Jakobsoni võib kas või kinnisilmi usaldada.

* * *

Kasvult lühidavõitu. Tuhkblondid juuksed tihti täis pandlaid. Hoolitseb oma soengu eest enne tunde ja pärast tunde, vahel ka tundides. Humanitaarklassist ainuke, kes sõidab maalt.

Vahel hilistub rong, vahel Neidi, sagedamini kindlasti rong. Suvel, kui puudub vajadus täpsaks kellaajaks linna jõuda, saabub Neidi jaama, kui mootorvagun juba Peedu kohal.

Iseloomustav on Neidi külmaverelisuus ja rahulikkus. Ärritumisest räägib ainult kaks punast laigukest põsil.

Saanud kätte abituurium-märgid. . .

Tütarlaps enne tundi tavaliselt „ei ole vaadanudki“, tundides teab aga oivaliselt. Kui õpetaja ütleb lõpetades „gut, gut, gut“. Neidike sõnab: „Nein, nein, nein“ ja „teeb“ literatuuri edasi.

Klassitööde ajal omab silmapaistvalt kollaka jume. (Oleneb puudrist, mida tarvatakse „külma ilma vastu“ — temp. sageli 0°).

Sügisel andis Neidi retsepti, kuidas jääda saledaks. See kõlas järgmiselt: Ära söö midagi, ära joo midagi, ära maga, aga tee tööd.

Mida Neidi pärast keskkooli lõpetamist peale hakkab, seda ei tea kindlasti öelda, kuigi kolmandas klassis rääkis direktoriproua elukutsest . . .

* * *

Välimuselt on Silla blond, valge, rõõskroosa ja helesinine. Seesmiselt — kangesti rõõmsaloomuline. Ta on kindlasti tublimaid perenaisi klassis. Teeõhtuiks seob ette pitsivahust põlle ja on eeskujulik „köögi-füürer.“ Kord oli pärast teeõhtut peagu koidikul kooli rutanud ja kõik teeõhtu riistad

üksi pesenud ja kohale asetanud. Sai selle eest pedagoogidepere üksmeelse kiituse osaliseks.

Silla (vahel ka Silli) on nupukas ja kuraasikas tütarlaps. Mõtlemist ta temperament ei luba: nii pole ime, kui Silli tuletab „revolutsioonist“ mõnel heal hetkel „evolutsiooni“.

Varaseimas lapsepõlves üllatasid Sillit naerukrambid, eriti tahvli juures. Meenutagem kas või toda füüsikatundi kauges minevikus, kui „Torricelli pani näpu ette“ . . .

Kolmanda klassi päivil oli Sillil kavatsus astuda hiljem ülikooli majandusteaduskonda. Võttis tollal agaralt vene keele tundegi. Nüüd on ta oma kavatsuse muutnud: majandusteaduskonda ta küll ei astuvat! Eesti keele õpetaja soovitas Sillil pärast kooli lõpetamist abielluda. Tütarlapse ema aga lubavat seda tütrekesel teha alles pärast 30-dat eluaastat . . . Kah traagika!

Muide, Silli on tähtis karskustegelane. Ta on osa võtnud kongressist ja noortepäevist — ja seda kõike ainult õilsa aate pärast!

* * *

Meie Koidula-pea ja kunstnikuhingega Linda on kujult väike, sale ja nõtke. Tema kohta maksab täiesti juhtsalm „L'art pour l'art.“ Sellele põhimõttele toob Linda tihti ohvriks pikki õhtupoolikuid ja öid, teotsedes kas mingi dekoratsiooni kallal või viimistledes mõnd referaati. Järgmisel päeval koolipingis teadagi on tegemist unehaigusega. Kes aga sellest võib hoolida! Muide, Linda olevat „mõistatus“ ja „raskemeelne olevus“ meie klassis. Ei ole veendunud, et see viimane väide peaks paika. Sattunud hoogu, laulab Linda oma võluval bassil Vana-Jumalast, kes ütleb, et tütarlapsed vaid armastuseks loodud . . . Või küsib: „Kas oled minu isa nina näinud?“. . . ja teeb sealjuures suurepäraselt ooperit ja operetti, tragöödiat ja komöödiat. Neil momendel on raske ära tunda toda endist sügavamõttelist ja tõsist tütarlast, kes uurib prantsuse kunstiajakirju ja naudib muusikas vaid klassikuid.

Linda on ka innukas matkaja. Meeksi maastikud ja Peipsi kaldad ootavad teda igal kevadel.

Tulevikukavatsusist ei tea midagi kindlat. Vargsi võiks mainida Gerd Negro tantsustuudiot, kuid midagi rohkem sellest lausuda ei julge.

* * *

Meie osjake sirge ja sale on blond ja tumedašilmne. Ta on ülimal määral löögi- valmis, sealjuures niisama temperamentne.

„Noa-ajal“ olid tütarlapsel silmad sageli märjal kohal. Kui väike Erika maadles pisaraga, veab suur Erika vägipulka „hic hall, hoc'iga“, (millest ühel õnnetul tunnil tuletati „mops, vops, lops; mobis, nobis, lobis“.) Erika muide on „ladinlane“. Harrastab innuga sõrmustuskultust. See- tõttu on õpetajate valulaps.

Ja veel üks asi: Erika joob kole paiju — muidugi ainult vett. See ta temperamenti

siiski ei jahuta. Võtkem näiteks tütarlapse parandamatu komme: kallite kaaslaste ehmatamine klassiukse taga! — Kiljumist on alati kõik kohad täis, kui Erika mängus

Kord ilmus Erika isegi punase deemoni kujul. Silmates korraga ringihüplevat deemonit, üks vapraid meesõpetajaid arvas olevat tulnud oma viimase tunnikese. (Oh kaitse, Iššanda riistike!) Mine veel seadma projektsiooniaparaati lavale!

Vahetundides Erika aina keskusteleb ja keksleb. Kui võimlemistunnis saab mängida, „kargab kas või klassi lakke . . .“

Tulevikukavatsusist vaikib saladuslikult. Vist on ees mingi sudden shock! . . .

* * *

Vilma on loomult vaikne, kuid inimes- õiguste kaitsmisel muutub kohutavalt äge- daks. Ta tunneb huvi ka asumaade kolo- niseerimise ja keskkoolide reformi vastu. Viimasest kirjutas kord päris revolutsiooni- lise kirjandi. Peale kõige muu on Vilma huvitatud ka militarismist. Ega tea, võib olla võlub teda me ohvitseride kena uni- vorm!

Võõrkeelte alal on Vilma päris geenius. Ühelt kõrgelt Tallinna härralt sai ta meeli- tavaimalt kiita — ta prantsusekeele hääldamine olevat „justkui sündinud pariisitaril“.

Vilma omab endast kaks korda suuremat pinginaabrit. Kuigi kasvult imepisike ja ilusate bronkspruunide juustega, olevat ta tõeline „enfant terrible“, kuna paari sam- mu võrdki ei tahtvat Maretit koduteel saata.

Armastab enim „Hulguste valssi“. Kord oli küll „Ninon“ moes. Gerda, ta naaber, kartis juba oma närvide pärast. — Katastroof jäi siiski tulemata, sest viimasel silma- pilgul Vilma hakkas Gerdaga „Musikust“ kaasa leierdama.

* * *

Maimu on tõeline maimuke: tilluke, vaikne ja leplik ning usin kui mesilane. Ta on kasvult esimene klassis — tagant arva-

tes. Tööka tüdrukuna on Maimu dekoratsioonide valmistamisel alati otsitud abiline. Maimuke on ka väga korralik ja täpne. Kooli hilinemist ei ole tema juures kogu üheteistkümmne aasta jooksul üldse ette tulnud.

Maimu on suur muusika- ja teatrisõber, eelistades operetti.

Ta on tütarlaps, keda viis korda nädalas austatakse eesnime ja „sinaga“. Hariikkude surelikkude juures on samades tundides maksev priinimi ja „tema“.

Tulevikukavatsusile hakkavat Maimu mõtlema alles pärast leeriskäimist.

* * *

Tütarlaps päris loomulikkude kiharatega. Koketne ja elav. Armastab laulda: „Vandusichen, mein Engelchen, fall nicht von dem Stengelchen.“ Virve oligi too mõjuvõimas isik, kes hoidis meie „doctor humoris causat“ tuhvli all.

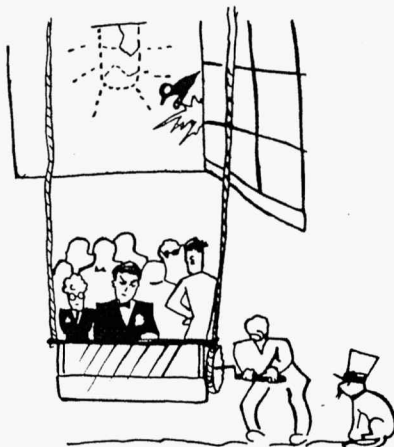
Virve on meie klassi esivõimlejad. Tulevikus praktiseerib koduvõimlemist mitte ainult hommikul ja õhtul, vaid ka enne ja pärast lõunasööki. — Tundides armastab arutada naaberrahvaga igaliiki elulisi küsimusi. Muuhulgas esineb tihti süütute kannatajate kaitsjana. Süüdlasile on ta seevastu alati valmis määrama karistust. See on „perekonnaviga“. (Virve on võrsunud kohtunikuperekonnast). Pealegi on kodu olemas kolm nooremat venda, kelle kallal tuleb kohtumõistmist paratamatult praktiseerida. Humaansed tunded on Virvel sügavalt arenenud. Näiteks tahtis ta kas või pedagoogikanõukogusse kaitsma minna noid vahvaid „rüütleid“, kes ronisid akna kaudu meie õpilaskonna peole.

Leidlikkust peab ometi hindama!

Virve evib ka tugevat seltskondlikkuse närvi. Kui tarvis, räägib algebratunnis kodusveinist, tarvitatud legaalest ja uurib põhjust, miks kooli kooperatiivis ei müüa tarvitatud vihikuid. . .

Kõigiti elurõõmus tütarlaps. Käesoleval semestril palmipuude-pühani oli ta ainuke leeritatud inimene meie klassis. Võib olla on ta ka esimene, kes . . . Aga sellest esialgu vaikime.

* * *

Õpilaskonna peole.

XX sajandi uljad rüütlid teel oma südamedaamide juure.

Ainuke patsidega plika XXII lennus on Magda. Ähvardab üle minna poisipeale, kuid siiani pole oma pikist palmikuist siiski suutnud loobuda.

Ka Magda on otsitud lektoreid vahetundides. Erilisi andeid omab ta reaalseis. Kuid tunneb huvi ka politika, Tagore ja vene kirjanduse vastu. Kord uuris isegi Nietzschet.

Varasema nooruse ajastul äratas Magda tähelepanu oma heleda „jaalega“.

Üldiselt omab ta haruldaset head ise-loomu. Tänu oma kannatlikkusele suudab ta üle elada raskeid „katsumisi“ loogikas ja ajaloos.

Magda on inimene põhimõtetega, nagu tõendab ta naaber.

Pärast kooli lõpetamist Magda heidab pilgu ülikooli poole.

* * *

Virve, ise väiksevõitu tüdrukusirts, on ometi kogu klassi ja „Karuohaka“ hing. Nii siis: tütarlaps otse imestamisväärse energiaga.

Tema iseloom väljenduvat juba kõnnakus, mainis kord emakeele õpetaja. Pole siis imestada midagi, kui Virve armastab rõhutada omapärast joont ka riietuses, rääkimata ta toast, mis on puha valge ja sinine, kirevate kardinate, vaipade ja patjadega.

Käsitööski tunnustatud meister: Virve õmmeldud linad on üle kooli kuulsad.

Viimasel ajal Virve ähvardab lokkima hakata oma tuhklblonde juuksekahe „ . . . sest miks peaksin mina leppima sileda peaga, kui kõik teised jooksevad ringi auru- ja elektrilokitatult“, filosoferib ta.

Mõistab ülihästi kohaneda kooli kella keerulise mehhanismiga. Kui Virve hommi-kuti suurest jooksust lõõtsutades klassi jõuab, on teada, et kell kohe heliseb. On saanud tunnustatud kõnekäänuks: „Virve tuli, noh nüüd kell läheb“.

Muide on Virve optimist läbi ja läbi. „Oh, küll saab!“ on tema juhtõna. Kibedamailgi klassitööde-perioodel ei kaota pead, sädistab südamerahuga muud juttu ja ajab nii mõne „kuumaverelisema“ kaasvõitleja päris marru.

Ootab suure hoolega suve, sest ka tema on innukas matkaja.

Mis tuleval aastal saab, sellest kangekaelselt vaikib. Siiski — võib olla juhtub midagi üllatavat. Õhus igatahes on kahtlasi pisilasi.

* * *

Heida einetab iga päev kahel vahetunnil. Kõigile üllatuseks püsib ta aga ikka ülisaledana.

Näolt on Heida lapselik ja armas, eriti — kui ilmuvat silmapiirile mõni punapealine young gentleman. Armsuse oreool Heida ümber mõjub ka õpetajaisse. Mõned neist on palunud tütarlast kolida vii-

masest pingist esimesse — ikka enesele lähemale.

Üldjoonis evib Heida hea tervise. Ainult võimlemistunnest peab sageli loobuma: enne jõulu olid kannad haiged, pärast jõulu valutasid varbad. Heida on väga helde tütarlaps. On tal šokolaadi, siis maiustab kogu seltskond keskmises reas. Heasüdamliku tüdrukuna võtab ta tihti ka plakateid ja kuulutusi teha. Milleks on siis „dekoratiivne“ vend perekonnas?! „Heida“ kuu-lutused on alati oiivalised.

Heida (mõnikord Heidi või Häida) omab peale muu ka akrobaatlikke kalduvusi. Näeb jubedalt vaeva pidude puhul lae alla lampe kinnitades. Ta on ka virk „käsitöoline“. Sellel alal sai juba siis käsitöö-tunnis viisi, kui viiepallilisest hindamissüsteemist keegi undki ei teadnud näha.

Tulevikukavatsusile Heida enne kesk-kooli lõpetamist ei mõtle.

* * *

Erika (vahel ka Triinu või Eia) elab tavaliselt „oma elu“. Teda pole palju näha ega kuulda. Kui on aga midagi teok-sil, ilmub Triinu alati „truu abimehena“ kohale. Siis ei tunne endist erakut hoopiski.

Triinu harilikult ei laula laulutunnes. Ainult „Säält ju, mu kullake, paistab mu maja“, laulab ta nagu endastmõistetavalt kaasa. Neidile õrrituseks leiurdab ta vahel ka: „Ninon, grinse mir einmal zu. . .“

Triinul on mitmed võimed eriliselt hästi arenenud. Nii on kujunenud Triinu ette-ütlemise alal asendamatuks jõuks. Peale selle on ta silmapaistev kuulmise ja nägemise poolest. Triinu nägevat samavõrd-selt ette-kui tahapoole. Seda on valusalt kogenud Triinu lähemad naabrid. Oma kirjavahetust hoiavad nad erilise hoolega Triinu kõikeläbiva pilgu eest.

Triinu ja ta naabri Neidi juures võib tähele panna energia jäävuse seadusega analoogilist reegliti saleduse jäävuse kohta.

Nagu energia hulk ei kao, nii ei kao ka saledus: Kui Neidi suve jooksul 10 kg. maha võtab, on sügiseks Triinu kaal 10 kg. võrra suurenenud.

Iseloomustav Triinule on ka sügav kaastunne. Triinu teab, et nii mõnigi elab vahetevahel tema kulul. Ta kunagi ei lahku abivajajaist, kuigi oma huvides mõnikord oleks soovitamam siirduda tagumisse pinki.

Oma naabriga on Triinu sageli elavaimas kirjavahetuses. Tulevikus võiks ta kuuluda iludusvõistluse jurysse, sest ta üpris sageli taotseb kritiseerida oma armsaid klassiõdesid.

* * *

Kujult murdumiseni õrn ja habras Välimuselt esindab vahemeretüüpi, meenutades ühtlasi portreid mõnelt keskaja meistrit. Sisemiselt kunstnikuhing ja esteet. Siiski mitte esteet liialduseni.

Tähelepanelik on Maret isegi traditsioonilisil kooliaktusil. Seda vähemalt kuldses lapsepõlves, kui oldi veel „rikkumata“. Nii leidis kord väikse tüdrukuna Ameerika: nimelt, et esimesel koolipäeval kõneldakse kateedril ikka ja alati sedasama. Ainult ühel aastal on õpilased „nagu mesilased“, järgmisel „nagu sipelgad“ . . .

Käsitab kõigiti comme il faut Naerab kaasa ka sellisele „naljale“, et vene püss kaalub seitseteist naela . . .“

Kuigi on „ladinlane“, võimete poolest võib olla ka „prantslane“. Oma prantsusepärase „r“ tõttu on kadestatud nii õpilaste kui õpetaja poolt.

Jõuluks oli humanitaarklassis ainuke cum laude. Kevadel saab võib olla kuldplomi — arvatavasti.

Pärast kooli lõpetamist? . . . Igatahes, ülikooli vastu sõdis juba möödunud aastal. Ehk muudab aga sügiseks meelt!

* * *

Kuna omab rohelist silmi, on veendunud, et need on ilusaimad maailmas. Niina on ka uhke oma rooma nina üle.

Niina on elanud Krimmis ja teab „väga hästi“, et seal apelsinid ei kasva. Väikse tüdrukuna astus üpris ägedalt vaidlusse õpetajaga, kes seletas, kui lopsakalt kasvavad Krimmis apelsinid. . . Äraütlemata hea mälu kõrval omab Niina äraarvamata suurt võimet olla ärarääkimata osav diplomaat. (Meenutagem siinkohal — „Grammatik war nicht . . .“ Niina oskab kriitilisimaski olukorras kohaneda. Ta juures on maksev põhilause: Kõik kunst on distantsi leidmises.

Niina armastab värsket õhku. Tema korrapidaja olles valitseb talvel klassis päris polaarkliima. Nii kangesti põhjalikult tuulutatakse klassi.

Niina olulise tunnuseks võib mainida ta jalutamist vahetunnel teisel korral. Ka oli Niina peale klassivanema ainuke tüdruk, kel oli kodanlist julgust minna ihuüksinda rahvast loendama.

Pärast kooli lõpetamist Niina kuuldavasti astub ülikooli. „Tudeerima“ hakkab Niina arstiteadust.

* * *

Nagu varemalt kirja pandud, peaks olema kujult oma väiksest naabrist kaks korda suurem. Praegusel momendil sama suhe arvatavasti ei vasta enam tõele, sest viimasel ajal Gerda üha jäävat kaalult kergemaks. Käib muide nädalas paar korda kaalumas. Alati väljub arstitoast, võidukas naeratus huulil.

Kinoskäijad väidavad, Gerda olevat Lillian Harvey suurendatud mõõdus. Mine tea!

Temperamentse tütarlapsena nõudis sisse väga temperamentselt õpilaskonna liikmemaksu. „Käis peale tule ja mõõgaga“. Ei jätnud neidki rahule, kes lubasid mustvalgel tuua vaesusetunnistuse . . .

Praegu on eksklassivanem. Moraalselt väga kõrgel seisvana jagab ohtralt õpetusi, eriti emalikke õpetusi. Ise aga ei põlga neist väikeid kõrvalehüppeid.

Uudishimuliku tütarlapsena on sõna otsemas mõttes elav entsüklopeedia.

Tantsutunnes ei käi Gerda puht majanduslikkel kaalutlusil. Milleks raisata raha, kui öde Leida isegi käib kursusel ja kodu niikuinii saab sammud selgeks!

Tulevikukavatsusist: esialgu ei abiellu. Jääb koju „kasvatama“ oma ainust öde.

* * *

Pruunijuukseline ja ainuke pruunisilmne näitsik humanitaarklassis. Eraelus tuntud andeka kunstnikuna, eriti portreede alal. Klassis on produktsiooni suhtes natuke kitsi: ainult harukorral joonistab karrika-tuure „valgustatud“ naisterahvaist

Paaril korral on palutud direktori juure päris privaatkonversatsioonile. Härra direktor taotseb vahetada Leidaga mõtteid ohelikkude- alias kaelaehete kultuse üle.

Leida on röömsaloomuline tütarlaps. Ta võtab osa klassi igast ühisest üritusest.

Uhkeloomulise naispoolena ta ealeski ei alandavat end sedavõrd, et kõnniks tänaval, korv käes.

Vilistlasena astub kas „Pallasesse“, üli-kooli või abiellu.

Liisk pole praegu veel langenud.

* * *

Anita (Anni, vahel ka Ani) on vist ainuke tütarlaps, kes luuletab me muidu nii proosalises klassis. Luuletiseks teadagi ei saa lugeda vemmelmärsilikke ajalaule, mida sepitseb üks kui teine, kui „vaim“ peale tuleb. Oma luuletooteis Anni räägib oma õilsaist tundmusist, mitte igapäevastest kahehirmust või saksa keele grammatika testist. — Õilsahingelise tütarlapsena hakkas hoolitsema ühe kooliõe hingeõnnistuse eest. Töö kandis vilja, sest hoolealune ei unustanud enam iialgi värvipaela koolipõlle alla . . .

Anni on väga taibukas matemaatikas. Ta on igapidi kangesti virk ja hoolas. Praegu ehitab hoolega fotoaparaati, käsitöötunnis töötab „aussteueri“ kallal.

Anni on ainuke peagu mustajuukseline tütarlaps klassis. Ta tumedad rikkalikud lokid on tõelikuks krooniks ta poetessi-olemusele.

Tulevikukavatsusist Anni midagi lähemat ei pajata.

* * *

Härmi on dramaatilise ringi kandvamaid jõude ja tunnustatud lavakunstnik (koolipiires). Kui vaja, kaldub laval nii suurde bravuuri, et paneb võpatama mõnegi sangarliku sõjamehe.

Vahel näitleb Härmi ka tegelikus elus. Mine siis tea, millal tal tõsi taga, millal mitte!

Kõik, mis ette võtab, püüab teha hästi, kuigi seda ehk vaid väljaspool klassituba. Evib teravat, kriitilist silma ja tüübilist kunstnikuloomust. See viimane on muide „perekonnaviga“.

Hiljuti külatas Härmi kaardimoori.

Too oli ennustanud, et tütarlaps abiellub kahekümneühe aastasena. Kuna Härmi on veendunud, et kodumaal oma sümpaatiat ei leia, siirdub ta pärast kooli lõpetamist otsemat teed Ameerikasse. Tulevase kavatseb leida yankee'de maalt.

Iseseisva iseloomuna Härmi ei taha sõltuda abikaasat, seepärast on ta otsustanud valida elukutse. Loodab teenida leiba ja teha karjääri haburina, maakeeli habemeajajana.

Võimalik, et lühemaks ajaks reisib siiski Afrikasse oma blond juustega võluma hannibalide südameid . . .

Esialgu viibib aga kurvas tõelikkuses — klassis.

* * *

Angela, Angeela või Axella. Ta on huvitatud kirjandusest, kunstist, spordist, laulust, fotograafiast, võõrkeelist. Seepä-

rast möödunud aastal tegeles igas ringis, kõikjal oli juhtijaid. Kulutas nii ülilpalju energiat. Kui ei saavat inimene teenida kaht isandat, kuidas siis veel kaheksat! Sai sellest vist isegi aru: sügisel leppis klassijuhatajaga kokku, et eeloleval õppeaastal hoiab seltskondlikust elust enam-vähem kõrvale.

Kord nimetati ka Angelat „mõistatuseks“ ja „raskemeelseks isikuks“ klassis. Teisalt jälle — Angela istuvat peagu igal etendusel „Vanemuises“, kus nautivat ka kerge-meelseid tükke. Sageli esindab ta kooli ainukese õpilasena meie linna ainukeses teatris.

Muide, möödunud sügisel ta tuli eksamile, olles kursuse kava vaevalt läbi lugenud. Küllap toetas fatalismile ja mõtles nii: „ . . . on kellegi saatus kukkuda läbi, siis peab rahulikult vastu võtma saatuselööki. Tahab saatus, et sooritatakse eksam rahuldavalt — väga hea! Saatuselöögi eest ei saa keegi kõrvale põigelda. See pärast pole vaja karta . . .“ Angela võttiski julguse, läks eksamile ja — sai läbi!

Muidu olevat ta õnnetu inimene, sest teda huvitavat iga asi. Ja ta lihtsalt ei teadvat, mis pärast kooli lõpetamist peale hakata.

* * *

Ainuke hing, kellel jätkub kõikide kooliõdede vastu sügavat sõprust ja tõsist armastust, on Hilda: ta lubas kogu klassi kutsuda oma leeripeole.

Koolis on Hilda tavaliselt vaikne, leerinädalail oli veelgi vaiksem. See on täiesti inimlik, sest teadagi mõtted hõljuvad eemale maisest klassiõhkkonnast. Näiteks jalutavad nad otsemat teed õmbleja juure, kes vägisi tahab kleidile teha poolpikki varukaid. Ka on vaja kaaluda, kas neid ja noid ikka kutsuda peole või ei . . .

Väljaspool koolimüüre olevat Hilda päris temperamentne. Muuhulgas on ta ka oodatud daam koduvalla pidudel.

Kes Hilduusiit natuke ärritada soovib, õelgu enne tundi hästi veendunult: „Sind just küsib“. — „Ei küsi, ei küsi, sind ennast küsib,“ kisatakse vastuseks, kogu aja millegi pärast kätega veheldes. Järgmisel hetkel haaratakse groteskse liigutusega lähemalt naabrit raamat ja hakatakse lausa neelama „Tsentrifugaalregulaatorit“ või mõnd muud „maitsevat“ pala.

Hilda teeb suurima hoolega statistikat. Seepärast alati ennustab klassiõdedele, kuna „võidakse küsida“. — Möödunud sesoonil läks ta üle poisipeale. Nähtavasti ta suutis pehmeneda ema südant. Mis muidu välimusse puutub, siis à la „blond Veenus“.

Pärast kooli — ja . . . sellest temagi vaikib.

* * *

Motto: Es war einmal
ein Musikus . . .

Brünett. Mongoolitõugu tütarlapsena on tuntud ka Narva-Jõesuus, kus harilikult veedab suved.

Ira on täiesti musikaalne inimene. Teda tuntakse koorijuhina, organistina, solistina laulus ja klaveril. — Kuid Ira on ka vallatusis tegev. — Peale selle ta vahetevahel informeerib klassi uusimaist uudiseist, kinnitades kõike au- ja jumalasõnaga. Kui juba kaht niivõrd kanget sõna koos tarvitatakse, siis tõesti ei tohi milleski kahelda! Kinnitaks Ira au- ja jumalasõnaga, et eksamid jäetakse kevadel ära, hakka kas või uskuma seda võimatuste võimatustki.

Elurõõmsa olevusena Ira omab laialdast tutvusringkonda. Pooldab agaralt seltskondlikku suhtlemist, kohtudes tuttavaiga „ainult oma kodus“.

Vilistlasena arvatavasti astub ülikooli.

Korraldanud Vivv.

Kundasse.

Ekskursioonipäeva hommik. Seinakell lausus oma kuus tärisevat lööki. Avasin silmad, sulgesin nad aga sama kiirelt ja pöörasin vihaselt teise külje. Kõrvus oli ainult vihma ühetooniline pladin.

Paar tundi hiljem oli sadu lakanud, taevast aga veel lootusetult hall. Trots ja vimm südames korraldasin oma reisutarbeid. Kui aga minema saaks! Pärast tulgu või veeuputus!

Koolivärvast ootas hää jõuk kaaslasti. Kõigil minekurõõm silmis ja kogukad reisu-paunad murul. Klassijuhataja oli samuti kohal, ainult me ihu- ja hingekaitsja, tugevama poole esindaja, „onkel“ laskis end kaua oodata. Kui me kannatus juba katkemiseni pingul, saabus kaks veoautot. Sõit algas. Hurraa!

„Sest meeleldi maanteel ma tantsin“ ... rökkasid suud. Kahel pool maanteed laiuisid värskelt rohetuvad põllud, kollendavad ja roosatavad niidud. Päike lõi varsti oma naeratava palge pilve tagant välja ja tõrjus viimasegi pilveraasu taevast. Mõõdusid külad, kirikud, sinavad järved ja kevadised värsked metsad.

Tooma sookatsejaam. Punavärvilised majad, järved, lopsakaheinane soo ja palju noid suuri vastikuid sipelgaid. Arutasime omavahel, miks sealsed õpilased küll sääraseid rumalaid junkrupükse kannavad.

Pandivere. Toredad metsad! Autod aiva ähnsid ja hundasid ronides üles järskudest nõlvakutest. Araverelised kartsid juba, (südamekloppimise kartusest), et vanad loksid ei jõua meid üles vedadagi ja veerevad tagasi üle pää-kaela kraavi.

„Onkel“ laskis — vist suurest loodusearmastusest — iga vähemagi metsatuka juures peatada. Puhtast viisakusest mõned käisidki siis igal peatusel „loodust nautimas.“

Sõidul kuni Emumäeni avastasime, et „onkli“ pambus on hää tüse tahvel šokoladi. Lootsime osa saada.

„Rebastel on urud ja lindudel on pesad, aga inimesel pole kohta, kuhu pead panna“ ... Selles vanas piibliões veendusime Väike-

Maarjas. Tahtsime seal lõunatada. Väike-maarjalaste uudishimulikud pilgud jälgisid aga iga me liigutust. Iga inimene tahab aga vähemalt süüeski rahu saada. Seepärast kadus osa neist lähema teemaja varjava ukse taha. Ülejäänud aga soomustasid auto suur-rätikute ja tekkidega uudishimulikude silmade eest.

Stopp! Kunda mõis. Santide ja vigastena kobistame autolt maha. Kõigil punetasid ja õhetasid näod tuulest ja päikesest. Mantlivärv oli kõigil muutunud halliks. Toibusime varsti ja õhtul panime toime saalis suurepärase jalakeerutuse. Kuuvalgel hulkusime pargiteil ja mõtlesime noist õndsast aegadest, mil noil radadel jalutasid veel rüütlid ja parunipreilid.

Meri ... ja eemal sõjalaev ankrus ... Hoplaa!

Komandant, tore pruuni näoline mere-mees, võttis meid lahkelt laevale. Kogu madruste pere oli elevil.

Suurem osa meist asetas esimest korda jala sõjalaevale. Talutati meid ringi järskudel ja kitsastel treppidel. Ruumid olid kitsad ja palavad. Hoopis kergem oli hingata, kui pääsesime jälle laevalaele. Kõiki laevasaladusi meile muidugi ei näidatud. Mõnigi näitsiku uudishimulik küsimus lasti kõrvast mööda libiseda.

Kas mõni selle lühikese aja jooksul südame oli suutnud kaotada — ei tea. Lahkumine igatahes oli õige soe ja südamlük. Tagasi Kunda sõitsime merd mööda. Mitu, mitu silomeetrit suristasime mootorpaadil läbi päikeseküllaste lainete. Rannast oli veel kaks kilomeetrit Kunda mõisa. Kuigi olime sel päeval matkanud üle paarikümne kilomeetri, olime rõõmsad ja värsked. „Lipp“ tõmmati üles, „orkester“ paukus ees „Siidilipp ja hõbepurjed“ ja nii marssides kadus see kaks kilomeetrit nagu iseenesest.

Kolm päeva hiljem saabusime Tartu: päevitunud, kullerkupud nõõpaugus, süda täis kevadet ja ilusaid elamusi. S. E.

Kallid kaaslased majapidamisklassist.

XXII lennu majapidamisklass.

Jenny. Tüübiline kahekümnenda sajandi tütarlaps. Laulab, tantsib, spordib ja õpib ka. Elurõõmus ja vilgas. Armastab šlaagereid, millistest eelistatuim „Wie hab' ich nur leben können.“ Oma rõõmsa sillerdusega äratav tihti klassi varjusurma-meeleolust.

Harrastab pallimängu ning omab peale hariliku võimlemiskostüümi veel naiskonnadressi. On kirklik parketilõvi. Ei suuda mõista klassisõtse, kes ei taha tantsida. Oma sümpaatiad valides hindab neid vist ka esmajoones nende võimete järele tantsupõrandal. Armastab seltskonda ja rõõmsaid nägusid. Kannatab rängalt koolikorra kitsapiirisuse ja vanemate inimeste eelarvamuste all. Õppimist võtab käesoleval aastal väga tõsiselt, kusjuures vahetunnid eriti produktiivselt ära kasutab. On veidi närviline ja ja räpakas, nagu süüdistavad mõned pedagoogid, kuid sellest hoolimata rabeleb end läbi raskemaistki olukordadest. Mossitab ja turtsub ka kui vaja ja virutab oma arvamuse näkku kas või Hitlerile. Tulevikukavatsusist palju ei tea, pole need tal enesegi vist selgunud veel.

Buss — Busa — Bussi. Keskmist kasvu blond tüdruk. Pedagoogide „cum laude“,

kaaslaste pailaps. Hääsüdamik ja abivalmis. Ei keela kellelegi oma vaimuvalgusest osa saamast, seega kogu klassi tarkuseallikas, üldtarvitav ega kuiva kunagi. Tunneb end kodus igas kunstis peale moodsa tantsukunsti. Hõljub tihti unistuste maailmas ja üldse kuskil kõrgemates sfäärides, sellest siis vist ta huvi lennukite ja lendurite (!) vastu. Tunni ajal armastab jäädvustada pedagooge paberile. Oskab enesele ette manada kõige süütuma näo, sellal kui käsi vargsi sirgeldab. On kalduvusi karrikatuuristikks ja kirjanikuks. Evib peale raamatutarkuse veel kõiksugu häid ideid, kuid ei armasta nendega tulla turule. Seltskonnast ega pidudest ei hooli, on suur loodusesõber. Vaevab oma aju küsimusega, mis hakata päale pärast kooli lõpetamist ja kuidas täita suurimat igatsust, pääseda üle lahe põhjamaale. Omab „eluaegset“ sõpra, keda usaldab lasta lehitseda oma hingeraamatut. Teistele on see kaunis tundmatu maailm.

Endla. Tütarlaps, kellest iga rahvuslikult mõtleja eestlane peaks tõsiselt rõõmu tundma. Praktiline perenaine läbi ja läbi. Seisab kindlasti tõsielus, kaldumata unistussisse või sentimentaalsusse. Näeb oma elu mõtet eeskujulikus abielus ja loovas tegelikus töös. Viimast on klassisõtsidki märganud ja valinud ta väga vastutusrikkale kohale — pereemaks või — kojanaiseks nagu lausuvad salvavad keeled, hoolitsema klassi üldise korra eest.

Erilisi harrastusi peale õppimise ei oma. Ei ütle siiski ära pidudest ja rõõmsast seltskonnast. Klassikaaslaste ees armastab jääda veidi salapäraseks, peites sageli oma tõelist palet väikese süütu koketeerimisi taha. Tulevikus kindlasti eeskujulik taluperenaine. Achilleuse kannaks olevat — nii räägivad kuulujutud — veskiasjandus ja möld . . . Kuid see on siis kindlasti perekonna viga, sest Endla on möldri tütar.

Jaan. Tüübiline sporting-girl. Ei karda mingisuguseid tõkkeid. Ikka edasi ja edasi. Ei ole ka kitsi kulutama oma energiat koolile. On tehnilise ringi juht ja karskuringi juhatusliige. On meisterdanud foto-aparaadi, millega nüüd lubab hakata ringi käima ja varitsema parajaid momente jäädvustamiseks.

Tühjast lobast ja ilusatest sõnadest suurt ei hooli. Nõuab ikka tegusid, mis on vähegi midagi väärt. Eriharrastuseks käsitöö. Tulevikus kavatsab hakata talupere- naiseks. Ümbruskond, kuhu ta elama asub, võib küll ette rõõmustada aktiivse seltskonnategelase üle. Armastab valitseda ja juhtida (kurb uudis noormeestele). Kuid võime lohutada noid kurbi hingi. Jaan oskab olla vägagi seltsimehelik.

Kannab oma klassi valitsuskeppi ja kar- jatab oma hoole alla usaldatud lambaid suure hoole ja valjusega.

Niina. Seisab peajao taevale lähemal, kuna omab õpilaskonnavanema kõrget kohta. Vastavalt kõrgele positsioonile käitub väärrika ja tasakaaluka diplomaadina. On õppinud selgeks kõik nood diplomaatilised konksud ja knihvid, mida kasutab edukalt igapäevases eluski. Vaata ainult ja imesta.

Leidub ka muidugi kademeelseid inimesi, kes teise võimeid hindavad hoopis võõriti.

Klassisõsaratele kena ja lõbus kaaslane. Suur suusa- ja jalgrattasportlane ja innukas matkaja.

On tuntud ka suure laulumehena. Šlaa- gereist hoidub aga kui katkust, kuna hindab ainult puhast kunsti.

Pääle kooliringkonna liigub veel aka- deemilises peres. Küll vist praktiseerimise mõttes.

Tulevikuplaanidest kaks suurt küsimärki : ülikool või muusikakool. Elu näitab, kumb on vaetud ja kerge leitud.

Lydia. Osjana sirge kahvatu tütarlaps. Avaldab esteedi kalduvusi. Laseb oma mõtteil sageli lahkuda siit hallist maailmast

ja hõljuda kuskil kaugemal ja kõrgemal. On kas kuum või külm, kuid mitte kunagi leige. Kord heidutab oma melankoolsete silmade ja igavesti tüdinud ilmega, kord tahab hävitada kaasinimeste närve oma lõppe- matu naerulaginaga. Haruldusena praegus- ajal peab lugu ausõnast. Mis on lubanud, seda ka täidab, tulgu taevast kas või puss- nuge.

Tunneb huvi filosoofia vastu, kuid kasu- tab inglise keele õppimiseks siiski rohkem aega. Häa psühholoogina mõistab klassi- kaaslasi ja püüab nende tegudele vaadata mitte üksi oma seisukohalt. Seepärast on tuntud lepitava rahuinglina.

Parimad sõbrad on raamatud. Ajaviite- kirjandust aga ei tunnusta. Harrastab ujumist. Katsetas ka pallimänguga, kuid loobus. Hüppamine jäägu lastele . . .

Leidas, tolles brünetis sinisilmses tüdru- kus on temperamenti ja särtsu. Armastab liuelda tantsupõrandal ja soovib osa saada kõigist neist rõõmudest, mis elul on pak- kuda. On saanud kena kingi laulujumalalt. Ei pea siis ka oma küünalt vaka all, vaid annab, kui vaid soodne koht, aeg ja meele- olu, valitud sisuga kontserte. Peaosa kavast moodustas varemajal „Dasist mein Prinzip“.

Ohverdab oma energiat ka õpilaste ise- tegevusele. On tehnilise- ja majapidamis- ringi abijuhataja. On õnnistatud terava sil- manägemisega, mispärast kaaslaste poolt soovitati istuma esimesse pinki (!). Õpi- ainetes ilmutab suurt huvi ajaloo vastu. Ei tea, kas puhtast ja õilsast huvist, või mingil muul põhjusel . . .

Lööb elus kindlasti läbi, kuna ei heida meelt üheski olukorras. On rõõmus rõõmsa- tega ja tunneb kaasa kurbadele. Oma „sügavamat sisemust“ lubab uurida ainult läbi mattklaasi. Saladused teevad aga meele kurvaks ja südame raskeks . . .

Loodame, et mõni ta rasket südant lohu- tab. Kui mitte meist koolisõtsidest, siis . . .

Meie kuldblond sinisilmne kiharpää Leida — helluse ja päikesepaiste kehastis. Looja on küll kindlasti suure vea teinud asetades ta elama praegusaegsesse materiaalsesse maailma. Kuid et ta juba siia sattunud on, siis püüab ta muuta veidi heledamaks toda tumedat igapäevasust. Lohutab kõrva ilusa muusika ja lauluga, silma — näputööga. Virga mesilasena ei hoiä kunagi käsi rüpes. Ikka liiguvad ta näpud nobedasti, olgu teistel kuitahes suure „elulise tähtsusega“ vaielus ees. Pole ka kellegi teise käed nii osavad tegema kõiki noid kaunistavaid esemekesi.

Harrastab ka kokakunsti saladusi. Istub majapidamisringi juhataja troonil, kus löikab edukalt loorbereid. „Sõprade ring“ paisub eriti suureks, kui logaritmid liig keeruliseks ja valemiterägastik liig segaseks muutub. Leida talutab siis kõik vaevatud ja kooramatud labürindist läbi. On eluaegne klassi kassur.

Südamesaladusi kellelegi ei pajata. Tulevikuplaanest pole ka vähematki kuulda olnud. Kuid loodus ise näib küllalt selgelt ette näidanud olevat talle raja, mis Leidal käia tuleb . . .

Meta. Vaikselt omaette elav klassiõde. Teda pole haaranud too linnakultuuri degeneraatsiooni hädaoht. On jäänud tollekes enesessesüvenenud kartlikuks maaplikaks, kes oli linna tulleski. Maainimeselikult ehtsalt südamelik ja otsekohene. Teesklemisskunst on tundmatu maailm temale. Ei löö ega lükka kedagi, lastagu tal ainult rahulikult ja pisitasa elada ja olla.

Murrab pääd ja keelt võõrkeeltega. Teeb kõik, mis võib, kuid . . .

Läbisaamine pedagoogidega hää, sest Metaga võibki ainult hästi läbi saada. On teatavas mõttes ka moodne inimene, kuna hiljuti ütles end lahti pimesoolest. Armastab loomakesi ja talu majapidamist. Kavatses hakata taluperenaiseks.

Peremehest aga veel ei armasta mõelda ega rääkida.

Leida alias Pransu. Ainuke tütarlaps klassis, kes on pärit väljaspoolt Tartumaa piire. Tumedapääne ja madonnasilmne tüdruk. Temperament ei lase aga aimata toda „lõunamaist“ päritolu. Oma mõtetega kunagi ei armasta tulla lagedale. Kas kurvad kogemused või rasked pettumused? Ei oma lähemaid hingesugulasi oma klassis ega vist kogu kooliski. Eelistab keskkooliperel akadeemilist rahvast. Põeb kroonilist kino- ja teatrihaigust. Lemmikuid sealt ilmast ei oma, kuna esitab liig suuri nõudmisi. Vaatleb seda kurja ilma sageli hirmus tüdinenud pilguga. Rõõmsamate värvide otsimiseks ja leidmiseks klassisõtsid muretsesid talle jõuluks vastavad prillid. Parandavat mõju pole ega veel märgata.

On kodu lepikuis kindlasti kuulnud palju ööbiku laksutamist ja sellest ka palju õppinud. Muuseas tunneb väga hästi ameerika-eestlasi. Pole siis täiesti võimatu, kui Leida külastaks kunagi toda maakera teist poolt. On ju vanad tuttavad vastu võtmas. Tulevikukavatsusist palju ei armasta rääkida. Usutlejaile vastab, et jääb printsi ootama. Loodame, et asjatut ootamist pole!

Veera. Pruunijuukseline ja -silmne tütarlaps. On klassis tuntud oma omapärase kunsti — naeruvile poolest, mis on täiesti algupärane ja järeleaimamatu. Ta priskes ja terves olemuses elutseb aga väga kardetav batsill — uudishimu. Häda sulle, kes sa ilmut uutes kingades või kleidis ta palge ette, sest kõik sarnased uued esemekesed äratavad temas tolle kardatava pisiku. Ei siis niipea pole pääsu küsitluste laviinist. Muidu on Veera tagasihoidlik ja veidi kartlik tüdruk. Punastub igal vajalisel ja mittevajalisel juhul.

On töökas natuur. Rähklemistahe ilmneb eriti köögis. Omab ürgset rammu lihastes. Kuhu käed külge paneb, seal asi kohe liigub.

Õrnamad esemed kipuvad aga ülevoolava jõu all kannatama. Kui leiad kuskilt kõve-rakskooldunud vispli või murdunud lusika, siis tahtmatult mõtled Veerale.

Armastab vaielda ja eitada kõike, mis arvavad teised. Kui kaaslased uurivad tae-valaotust ja ennustavad hääd ilma, siis tema kindlasti pajatab: „Aga varsti hakkab sadama.“

Harrastab suusasporti ja ujumist, kuid seda mitte ainult spordi pärast. On südamik klassisõts. Kurjad kuulujutud pajatasid kord, et Veeral süda polevatki enam oma valduses, vaid kadunud kuhugi hoopis kaugele Tartust. Neil juttudel ei näi aga olevat põhja. Veera kinnitab lilled rinda ikka veel vartega ülespoole.

Aino. Klassi pesamunake. Ei oska kujutella me klassi ilma oma armsa Pugejata. On kõigi elustajaks ja naerunärvide ergutajaks. Surematu kuulsuse on enesele võitnud oma kassikontsertidega sõna otse-mas mõttes. Vastandina teistele kunstnikele seisab kahe jalaga kindlasti tõsielus. Eriteadlane grammatika reeglite tundmises, mis alal võtab vahetunnil lahkesti vastu abiotsijaid. Kõnetundi pole suurel vaheajal, mil agaralt vaigistab näljapilli. Igatseb omada saledat joont, kuid šokolaaditahvlid panevad sellele oma veto. Armastab pikki pühi ja rahvaloendusi soovis, et viimasid igal nädalal korraldataks. On võlutud kinokunstist. Kui võidaks miljoni, läheks välismaale ja hakkaks filmidiivaks. Lemmikuks sealt ilmast on Martha Eggert, kuid lepib ka teistega.

On noorim klassis, seepärast peab kord tehtud otsuse põhjal abielluma esimesena. Kas ta selles raskeks katsumisajaks juba ettevalmistusi on teinud — ei tea. Oma südameseisust teisi informeerida ei armasta. Kuid kord oli siiski klassis kuulda laulu raudteesillast ja õnnelikust rüütlist . . . Kuna ta on löödud „kroonilise“ pimesoolega, pole enam mitu aastat külasthanud võimlemissaali.

Teeb siis ise kõik mis võimalik oma graatsia hääks.

On kuulsaks saanud oma pisikese toa-karbiga. Kui külalisi saabub juba üle nelja, on ka seisuruumist nappus käes. Lahke perenaine soovib siis mõnel istet võtta riidevarnal.

Aino, õpilasšaroonis lühidalt *Anu*. Koos-neb sajast protsendist kineetilise energiast. Lööb aktiivselt kaasa õpilasüritusis. Sügi-sest peale on tuntud ideelise karsklasena. Juhib „Aitat“, mille on suutnud surnuist üles äratada. Oma ülekeevat energiast raken-dab ka oma kalli naabri „kiusamiseks“ ja vintsutamiseks. On veidi muutliku meelega, muidu igati armas kaaslane. Põlvneb kuul-sast suguvõsast ja on ainus õde tervele reale vallatuile velledele. Klassis paistab silma oma lööksõnade tagavaraga. See vist põh-justabki klassijuhatajat nimetama Anut oma kirstunaelaks (küll vist kuldseks!). Armastab juhtida ja olla originaalne. Pole sugugi ime, kui Anu tuleks jutuga: „Kujutage ette! Hommikul sadas nagu oavarrest ja kujutage ette — viipas korra ja mööda oligi.“

Talvel põeb uisutamishaigust ja suvel harrastab kala eluviise. Oma hääd inimese-tundmist kasutab ära noormeeste uurimiseks, mis alal on eriteadlane klassis. Noormeestest eelistab pikki blonde Johnny Weissmüllereid. Tulevikukavatsused pole veel kindlad, kuna on palju valida: kas minna ülikooli õppi-ma proviisoriks, või muretseda tiitel „armu-line proua“, olgugi et seni pole leidnud oma ideaali. Viimase otsimisega tuleks siis rutata kulude kokkuhoiu mõttes. Värske leerivarustis annaks end veel hästi tarvitada.

Renate. Haruldane eksemplar meie peres. Täis äärmusi ja paradokse. Juhtsalmiks tõde ja õigus. Tahab, et ka teised vähe-malt umbes ausad ja õiglasel oleksid. Loha-kust ja korratust ei kannata. Kulutab palju kallist aega peegli ees seismisega ja peab kindlasti iga uue omanduse kohta kuulma kõigi kaaslaste arvamust. Vaimuvalguse

omandamisel näeb ränka vaeva, kuna on pikaldase ja põhjaliku mõtlemisega. Kuid — kes püüab kõigest väest, saab üle igast mäest. Klassis istub vahakujuna, seepärast kulub palju vaeva, teha selgeks uskumatuile juutidele, et temas elab tõttav sportlasevaim. Kui Saatuse karm käsi rikastab teda mõne kahega, või mängib muud vingerpussi, siis satub Renatake üpris lõbusasse tujju. Trallitab ja siristab: Kes teab, milleks see (ebaõnnestumine) hää.“ Usub enese sündinud olevat õnnetähe all. Jääb siis ainult paluda, et too õnnetäht ei saaks vintsutada magneeditormest ja ikka taeva laotusel püsiks.

Oskab igasugu imelisi fakiiri-trikke. Ega mõõganeelaminegi kaugel ole. Eriteadlane võru keele alal, kuna esivanemad pärit tollest ilusast mägisest maanurgast.

Pärast kooli lõpetamist lubab omaks võtta mustlaste eluviisid, kuna on võlutud nende elu romantikast.

Vips. Pisike blond plika. Ainuke prillipapa klassis. Naiselikkust sada protsenti. Väike, õrnake, kenake. Armastab kõike ilusat ja tooks meelsasti rokokooajajärgu tagasi praegusaegsesse halli maailma. Omab sooja südant ega pörka tagasi pisikesist eneseohverdusist kaaslaste kasuks. Armastab torkida seltsilisi ja nimelt pliiatsiga — oma mõtteid väljendab pildis.

Elab pisi-tasa teiste seas ega ärata palju tähelepanu. Päliskaudseile humorivaestele inimestele pakub vist kaunis vähe. Hoidub seltskonnast kui katkust. Näib olevat omaette kunstnikuhingeke. Suur looduse ja lillede sõber. Mõnikord pisut kiuslik, kuid ainult oma lähemate sõprade vastu (see tuleb suurest armastusest!).

Ilm kipub tal kaunis sageli märjaks minema. Valab pisaraid ka vist roti surnukeha man.

Pedagoogidega läbisaamine kaunis aus. Muuseas on Vips veel elukutseline päevikukorrapidaja.

Südamesaladusi varjab krampplikult. Gloobusel armastab aga erilise huviga uurida noid kaugeid Karpaate (!).

Elsa Meie „professorike“, nagu armastab öelda klassijuhataja. On üks neid vähe-seid tütarlapsi, kellele meeldib liigutada ja töötada oma ülemistes ärklitubades. Tulevikus kindlasti suure Teaduse andekas jünger. Armastab tegutseda teaduse-ilmas ja uurida probleemide rägastikus otsides elumõtet. Kas on ta selle juba leidnud — ei tea. Kibestunud on oma hingevärvad keeranud lukku teiste ees. Omab juba kindlaid tõekspidmeid, ega saa alati kaasa minna teistega. Vist seepärast on kujunenudki nii, et mängib valge varese osa meie — hallide seas. Istubki üksi pingis, kus parimaks naabriks ja seltsiliseks on „Ajude gümnaastika“ j. n. e. On vaimuaristokraat läbi ja läbi. Kui vaim peale tuleb, peab oma mõtted kirja panema kas või südaööl. Näib vahetevahel harrastavat ka nunna eluviise. Ekskursioonil „piinas oma liha“ paljal põrandal magamisega. Armastab avarat maailma. Ei lepi üksi läbi akna vaatamisega. On suur naisõiguslane. Mehed, oidke alt!

Kui pedagoogidega satub vaidlemishoogu, siis teistel on vähemalt oma pool tundi hooletu. Kannab filosoofilise- ja võõrkeelte- ringi juhataja krooni.

Koostanud X+Y.

Klassis ja köögis.

Oma klass pole just kõige armsam ruum koolis. Palju igavaid tunde, palju ärevust ja tihti meeletuid hetki on kannatatud ses ruumis. Klassis peame ikka käituma kuidagi ametlikumalt. Kogu tunni pead istuma puu-

tükina ja tihti otse sundima end kuulama õpetaja kõnet. Kui uidavad mõtted kuhugi kaugemale, kohe ongi „kuri karjas“, nagu armastas öelda mu õnnis vanaema. Ärevust ja pingul meeleolu on klassis alati, eriti enne

klassitöid. Klassipingid, kui need oskaksid, küll teaksid pajatada veel palju muudki, mis ise just ei tahaks kanda pedagoogide kõrva!

Köök — see on hoopis midagi muud. Kui igal nädalal teatud päeval siirdume alla keidrikorrale — majapidamisklassi, astume kui teise maailma.

Köök on täis müra ja sillerdust. Üks klopib, teine hakib, kolmas veeretab kringleid. Hakklaud aiva koliseb käes, nii et vaevalt kuuled kõrvalseisja sõnu. Pliidil auravad ja susisevad potid ning särisevad pannid.

Vahest, kui pottide susin või pannide särin kahtlaselt suureks paisub, kuuldu meeletlik „Vett! Vett!“ ja aurupilvest vilksatab korra perenaise vehklev kulp ja punetav nägu.

Õnnetusi juhtub vahest ka kõige paremale kokale. Jahu tõmbub klimpi, või soola juhtub liiga palju — kuid egas katki pole midagi. Solgipangi ainult sulpsatab midagi kahtlaselt. Kui kontroll silmapiirile ilmub on juba uus „klaar“ käimas ja perenaine, liigutab muhelevalt kulpi. Praktilisus (!) on perenaise peavoorusi!

... ja perenaine liigutab muhelevalt kulpi ...

Köögis valitseb alati üksmeel. Kiusujutud jäetakse mujal ajada ja kadestamistel ja põrnitsustel pole siin ruumi. „Noh donna-klaarad! Tulge mekkige, kas sool paras,“ hüüab harilikult perenaine heatujuselt. Igaüks tuleb, maitseb ja ütleb oma sõna.

Suurimaid sõnalahinguid põhjustavad harilikult „pesunaised“. Kui neil enestel hingamine juba kitsaks muutub, arvavad

heaks ka perenaistele tunda anda, kui „hää“ on aurus töötada. Avavad ukse ja lasevad auru kööki valguda. Mine sa takista neid. Pesunaised ikka pesunaised!

Kraamimistöödega käib harilikult kaasas meeleolu tõus. Igaüks püüab siis demonstreerida oma võimeid ja näidata kõiksugu trikke. Ripsetki liigutamata joostakse ringi, suur tirin või vaagen pää pääl, pillutakse mune õhku või pannakse muud meelipõrutavat toime.

... jookstakse ringi, suur tirin või vaagen pea pääl, pillutakse mune õhku või pannakse muud meelipõrutavat toime ...

Välguvad roobid ja harjad. Kõlisevad sööginõud ja soliseb vesi. „Eedua-ard ja Ku-unigunde“ ... väänab põrandaküürija lappi. „Sigismund ja Roosamunde“ ... lajatab potipõhjapesija vastu. Vahest, kui kõrvad tugevamat muusikat igatsevad, aidatakse ka padade ja pannidega kaasa.

Kirglikud tantsuharrastajad kasutavad harilikult pestud põrandat libeda parketina ja veavad teise hoolega küüritud lauad triipe ja jälgi täis. Ei või siis pahaks panna, kui vihastatud vaevanägija äigab korra märja lapiga. Silm silma vastu, hammas hamba vastu! Nii võib tihti kujuneda päris korralik tulevahetus. Iga laeng sisaldab aga ainult kapatäie puhast vett, mida pesuköögi avarast katlast on ammutada külluses.

Kui viskame seljast töökitlid ja köögiuks langeb kinni me seljataga, tundub kui oleksime kraadi võrra lähemad nukkudele, kes pandud liikuma ... üks-kaks, üks-kaks ...

S. E.

Ühendus teeb tugevaks.

On algebra klassitööeelne vahetund. Kunagi julgesime algebra klassitöid võrrelda ainult visiidiga hambaarstile, praegu laseksin isiklikult meelsamini plombeerida kas või kolm hammast korraga, kui et kirjutaksin ühe algebra klassitöö.

Jalutame koridoris. Virve, mu naaber, väriseb mu kõrval — kas ärritusest või külmast, seda ma ei tea kindlasti. Kaldun aga siiski arvama, et Virveke väriseb ärritusest, sest alatasa ta kordab: „Oi, lapsed, lapsed! Mis küll saab?! Ma olen nii tume, niiii tume! . . .“ Ja iga ta sõna saadab mõjukas žest . . . Klassiukse kõrval nühivad seinatriinu ja Neidi. Käes on Triinul matemaatikaraamat, pliats ja neist möödudes kuuln, kuidas Neidi murrab pead ühe raske küsimuse kallal. „ . . . Nojaa! Vaata, siit see tuleb jagada sellega ja siis ruutjuur . . .“

Kell heliseb. „Surmakell,“ nagu nimetatakse igal klassitööeelset kella. Uksel on kange rüselemine, sest igaüks tahab pahema jalaga sisse astuda. Sees seiab Niina pingil püsti ja kisendab täiest kõrist üle klassi „Aga pidage meeles, plikad, ühendus teeb tugevaks!“ — „Ja, ja, kindlasti!“ on ühine vastus.

Niina aga ei jää veel rahule. Ta pöördu minu poole ja mangub: „Vanduusi, eks ole, sa näitad? . . .“ Muidugi töotan seda teha. Surume vastastikku lepingu kinnitamiseks käsi. Järgneb sama pühalik toiming mu taga istuva Järtega ja siis sigib klassi vaikus, sest „vana on veninud sisse“ . . .

On möödunud tunnist vaevalt viis minutit. Ülesanded on vaevu ära kirjutatud, kui tunnen oma seljal sulepea otse teravat pistet ja Järta sosistavat häält: „Ütle, kuidas sa ometi lahendad selle teise! . . .“ Kuna ma seda isegi ei tea, küsin Niinalt nõu. Temagi on sama tark kui mina . . . Kuid varsti on ta erk kõrv midagi õhust kinni püüdnud ja juba teab tüdruk lahendamise viisi. Tema kaudu tean pea seda minagi. Ene- sest mõistetavalt ei jää ka Järta sellest tarku- sest ilma. Ja siis asub igaüks tööle.

Vaevalt olen ülesande lõpetanud, kui

Niina käsi laskub mu lauale, jättes sinna väikese paberitüki, millele on kirjutatud mingisugune arv. See on ülesande lahendus. Ja hurraa! ta „klapib“, klapib minu omaga täpipäält.

Nüüd muutub iga plika nagu saate- ja vastuvõtujaamaks ja peagi on kõigil teada ülesande õige lahendus.

Mu naabrinna Virve hiilgab, sest tal olevat kõik „niiii õige! . . .“

Jälle heliseb kell. Seekord vabastab ta meid. Mõned plikad veel kirjutavad. „No tooge tööd ära! Noh, Hakkaja, Luud . . .“ kuuldu õpetaja hää.

Lahkume klassist. Surume jälle üksteise kätt, täname antud abi eest ja ütleme: „Küll sa olid kena, et näitasid.“ — Kusagilt eemalt kostavad Virve nii'd „ . . . niiii oivaliselt, mul läks niiii oivaliselt! . . .“

* * *

Kui järgmisel tunnil tööd tagasi saame, on Virve töö all „H“ — maakeeles hää, Järta kolm pluss, minul neli miinus.

„Ühendus teeb tugevaks“ sõnan veendunult. „Ja, ja eriti klassitöö ajal,“ täiendab Niina.

V. J.

„Kõrgem“ matemaatika.

Ülesanne.

Toimetada tõestamine.

Eeldus: I pool pead valutab.

II pool pead valutab

Väide: Kogu pea valutab?

Tõestamine: Me vaatame, kas on võimalik, et lause on vale, ja kui ta vale ei ole, siis on ta õige.

1) et ainult I pool pead valutab, käib eelduse vastu;

2) et ainult II pool pead valutab, käib ka eelduse vastu.

3) jääb järele ainuke võimalus, et kogu pea valutab.

Järelikult: Kogu pea valutab.

Väide on tõestatud.

Maateaduse tunnis.

Õpetaja: No õelge nüüd kokkuvõtlikult, mihuke on Põhja-rannikul panga ehitus.

Õpilane (kes pole pannud tähele, naab-rile): Ei tea millise: kas Eesti või Scheeli panga?

Õpetaja (kuulnud, et juttu pangast): Noh, Jakobson, rääkige eesti panga ehitusest.

Õpilane: Eesti pank koosneb presidendist, direktorist, nõukogust . . .

Õpetaja: ? ? ?

Iga eestlane ostab eesti ärist!

Igasugused paberikaubad, kooli- ja kantse leitarbed, tapeedid, papid suurel ja väiksel arvul ostate odavamalt ja soodsamalt

Paberi- ja tapeediärist „Räpina“

om. A. Vindi

Tartu, Uueturu 9. Telef. 5-64.

Võistlemata headuses

kõiksuguseid pagari- ja kondiitrisaadusi —

**kooke,
küpsiseid ja
torte**

soovitab pagari- ja kondiitriäri

Antsov

Rüütli tän. 12.

Õpilased, teid pole iialgi unustatud!

Huvi on õppida,

kui õpperaamatud ja koolitarved ostate tuntud vanast täielikust Eesti ärist

Postimehe raamatukauplusest.

Tapeete moodsaid, maitsekaid

Raamatuid tarvitatud ja uusi

Seemneid aedvilja, lillede ja söödajuurikate kasvatamiseks

ostate suures valikus mõõdukate hindadega alati

F. VANATALU ärist

Tartus, Promenadi tän. nr. 5. Tel. 3-97.

Nõudke tasuta seemnete hinnakirja.

Kooliõpilasile soodsaim jalanõude ostukoht

on Tartus, Rüütli 5.

End. J. Vengerfeldt.

Kevad hooajaks

erilisi uudiseid: daamide käekotte, rahastaskuid, portfelle, reisikohvreid, kunst-käsitöid, adresskaasi, albume j. n. e. suures valikus odavate hindadega soovitab

O. Zimmermann.

Tartus, Suurturg 4.

Tallinn, Harju tän. 34.

FOTO-ATELJEE

FIRMA

H. RIEDEL & H. EGGERT

ÜLIKOOI 36

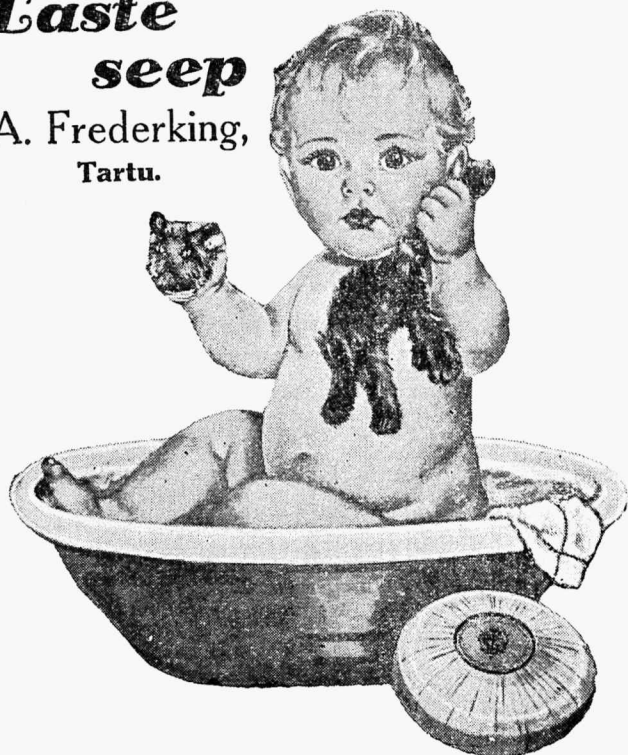
ERIALA PORTREED

AVATUD:

ÄRIPÄEV. 10—5, PÜHAP. 11— 2

Laste seep

A. Frederking,
Tartu.

Kõige soodsam ostukoht
õpilastele on

Suurturg 15
O. Kressi
äris.

Sääl on saadaval kõiksugu
pudukaupa võistlemata
odavate hindadega.

Foto-ateljee
Lui Kriisa
Tähe 42, Tartus.

Kuld- ja hõbeasjade tööstus
ja äri

V. Tiido

Tartus, Uueturu tän. 7, telef. 13-64.

Odavaim

kirjutustarvete

otsukoht Tartus

on Suurturg 11,

Konstantin Jaik'i

äris.

Miks ?

ostame koolitarbed

Õ/k. "Koolivarast"

Tartus, Promenadi 2 tel. 8-29

Seepärast, et Õ/k. „Koolivara“

on ühistegelise ette-
võtte ja koolikoopera-
tiivide keskkoh, varus-
tab parima kaubaga,
müüb odavate hinda-
dega.

Parimaid fotosid
valmistab fotoateljee

A. Markus

Gildi tn. 7-1, Tartus.

